

בש"פ 5062/14 - י.ח. נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 5062/14

לפני: כבוד השופט א' שהם

העורר: י.ח.

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו, מיום 3.7.2014, במ"ת 21202-04-14, שניתנה על ידי כב' השופט ע' מודריק - סג"נ

תאריך הישיבה: א' באב התשע"ד (28.7.2014)

בשם העורר: עו"ד בני נהרי; עו"ד שוש חיון

בשם המשיבה: עו"ד שרית משגב

החלטה

1. לפניי ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו, מיום 3.7.2014, בתיק מ"ת 21202-04-14, שניתנה על-ידי כב' השופט ע' מודריק - סג"נ, בגדרה נעצר העורר עד לתום ההליכים במשפטו.

כתב האישום שהוגש נגד העורר

עמוד 1

2. כעולה מכתב האישום, העורר נשוי ל-ד.ח. (להלן: המתלוננת) מזה כ-22 שנים, ובני הזוג מתגוררים, ביחד עם ילדיהם הבוגרים, י.ח. ו-א.ח., בדירה בחולון. עובר ליום 2.4.2014, הודיעה המתלוננת לעורר כי היא מבקשת להתגרש ממנו, ובמשך מספר ימים ניהלו בני הזוג שיחות בנוגע לבקשתה זו של המתלוננת. באותן שיחות טען העורר בפני המתלוננת כי הוא חושד שהיא בגדה בו עם אחר. נטען בכתב האישום, כי ביום 2.4.2014 בשעות אחר הצהריים, בהיות העורר והמתלוננת בדירה, מסרה המתלוננת לעורר "כתב תביעה ובו פרוט בקשתה לגירושין". במהלך הערב שוחחו השניים על בקשת הגירושין, והעורר ניסה להניע את המתלוננת לחזור בה מבקשתה. בשלב מסוים, בסמוך לשעה 22:30 פנו השניים לחדר השינה המשותף, והמתלוננת נכנסה למיטתה, כאשר הם ממשיכים בשיחתם עד שהמתלוננת נרדמה. לטענת המאשימה, בסמוך לשעה 04:45 גמלה בליבו של העורר ההחלטה לגרום למותה של המתלוננת. הוא קרב למיטתה, התיישב על בית החזה של המתלוננת "עם כל כובד משקל גופו", אחז בצווארה של המתלוננת והחל לחנוק אותה באמצעות ידיו "וזאת במטרה לגרום למותה". המתלוננת נעורה משנתה כתוצאה ממעשיו של העורר, זעקה לעזרה, והחלה להיאבק בעורר. בשלב מסוים שמעה הבת י.ח., אשר ישנה בחדר סמוך, את זעקתה של המתלוננת ונזעקה לחדר השינה. עם הגיעה לחדר, היא ראתה את העורר כשהוא יושב על המתלוננת וחונק אותה. י.ח. הבחינה כי המתלוננת הפסיקה להיאבק בעורר "ושפתיה כחולות". בשלב זה, החלה י.ח. לצעוק על העורר ואף ניסתה לתפוס אותו כדי למנוע ממנו מלהמשיך במעשיו, אך העורר הדף אותה ממנו והמשיך לאחוז בצווארה של המתלוננת, באומרו ל-י.ח. כי המתלוננת "גרמה לי לעשות את זה". נטען בכתב האישום, כי כתוצאה ממעשיו של העורר איבדה המתלוננת את הכרתה.

בשלב כלשהו של האירוע, הלכה י.ח. למטבח הבית, נטלה סכין ואיימה על העורר כי תפגע בו אם ימשיך במעשיו. העורר לא שעה לבקשתה של י.ח. והמשיך לאחוז בצווארה של המתלוננת ולחנוק אותה. אז, ועל מנת לגרום לעורר לחדול ממעשיו, פצעה י.ח. את העורר בזרוע ימין שלו, באמצעות הסכין, אך העורר "המשיך לאחוז בחוזקה בצווארה של המתלוננת ולחונקה". בשלב זה, התקשרה י.ח. למשטרה, ולאחר מכן יצאה לחדר המדרגות וביקשה את עזרתם של השכנים. מששבה י.ח. לחדר השינה היא הבחינה בעורר כשהוא ממשיך לחנוק את המתלוננת, אשר שכבה במיטה "ללא הכרה ומחרחרת". בשלב מסוים "ובחלוף דקות ארוכות שבהם חנק [העורר] את המתלוננת וזו שכבה ללא תגובה על המיטה", חדל העורר ממעשיו והלך למטבח. העורר הצטייד בסכין והלך לסלון הדירה, שם כרך חוט טלפון סביב צווארו "וניסה לפגוע בעצמו". כעבור זמן מה, הגיעו כוחות המשטרה למקום ועצרו את העורר, ואילו המתלוננת פונתה באמצעות מד"א לבית חולים לצורך קבלת טיפול רפואי. נמסר בכתב האישום כי, כתוצאה ממעשיו של העורר נגרמו למתלוננת דימומים תת עוריים בצוואר, פצעי שריטה, פצעי שפשוף, דימומים בשפתיים ובפה, וחבלות נוספות.

3. המאשימה טוענת כי במעשיו אלה ניסה העורר לגרום למותה של המתלוננת מבלי שקדמה לכך התגרות בתכוף למעשה, ולפיכך יוחסה לעורר עבירה של ניסיון לרצח, לפי סעיף 305(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין).

הבקשה למעצר עד לתום ההליכים

4. בבקשתה לעצור את העורר עד לתום ההליכים במשפטו, טענה המשיבה כי ברשותה ראיות לכאורה להוכחת אשמתו של העורר, ובכלל זאת: הודעותיה של המתלוננת המפרטות את הרקע לביצוע המעשה ואת שהתרחש בליל האירוע; הודעות י.ח., בתם של העורר והמתלוננת, באשר לאירועים שהתרחשו בבית ההורים ומעשיה באותו לילה;

הודעות השכנים בבית המגורים של העורר, שהיו עדים לניסיונותיה של הבת להזעיק עזרה; הודעותיו של העורר אשר קושר עצמו לאירוע, אך טוען כי "אינו זוכר" את שהתרחש; ותעודות רפואיות בנוגע לחבלות שנגרמו למתלוננת. אשר לעילת המעצר, נטען כי קמה נגד העורר עילת מסוכנות סטוטורית, הן מכוח סעיף 21(א)(1)(ג)(4) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים), שעניינו בעבירה שנעשתה באלימות חמורה או באכזריות, והן מכוח סעיף 21(א)(1)(ג)(5) לחוק המעצרים, העוסק בעבירת אלימות שבוצעה בבן משפחה. עוד נטען, כי אין כל חלופה אחרת שיש בה כדי להבטיח את מטרות המעצר, ולפיכך התבקש בית משפט קמא לעצור את העורר עד לתום ההליכים במשפטו.

החלטות בית משפט קמא בעניינו של העורר

5. בהחלטה מיום 22.4.2014, ציין בית משפט קמא בפתח דבריו, כי "בא כוח [העורר] אינו חולק על קיומן של ראיות לכאורה להוכחת האישום". בקשתו של בא כוחו של העורר דאז, עו"ד ירום הלוי, היא לשחרר את מרשו לחלופת מעצר הדוקה, "עוד לפני שיוגש לבית המשפט תסקיר מעצר של שירות המבחן". זאת, משום שמדובר לדבריו בנאשם הנעדר עבר פלילי, שהוא אדם "נורמטיבי לחלוטין", אשר בשל רצונה של אשתו להתגרש ממנו, הוא נכנס למין התקף אמוק, ועשה את אשר עשה בחוסר שליטה על פעולותיו. בית משפט קמא עיין בחוות דעת פסיכיאטרית ראשונית, שניתנה אודות העורר לאחר מעצרו, שבה נקבע כי העורר איננו מצוי במצב פסיכוטי. בית משפט קמא הוסיף וקבע, כי לא ברור, כלל ועיקר, אם מדובר בהתקף אמוק, ומחומר הראיות עולה כי אפשר שהיתה מצד העורר "פעולה מודעת ומתוכננת". בית משפט קמא הביע את דעתו, כי אין מדובר במקרה דנן בנסיבות המצדיקות שחרורו של העורר לחלופת מעצר. זאת, משום המסוכנות הרבה הניבטת הימנו, ולגישתו של בית המשפט אין לקבל את טענת הסנגור לפיה מדובר "במסוכנות נקודתית", המכוונת כלפי המתלוננת בלבד ולא כלפי כולי עלמא. עם זאת, החליט בית משפט קמא להפנות את העורר אל שירות המבחן לצורך קבלת תסקיר מעצר בעניינו, שכן "גם אם לא יועיל, לא נראה לי שהתסקיר יזיק". בית משפט קמא הוסיף והבהיר כי אין "לבית המשפט כל מחויבות לתוצאה מסויימת", לאחר קבלת התסקיר.

6. ביום 3.7.2014, ניתנה החלטה משלימה מטעמו של בית משפט קמא, לאחר שעין בתסקיר המעצר ובחוות דעת פסיכיאטרית שניתנה בעניינו של העורר. מן הראוי להדגיש, כי בשלב זה הוחלף ייצוגו של העורר, והופיע בשמו, בין היתר, עו"ד בני נהרי שחזר והצהיר "אני לא חולק על קיומן של ראיות לכאורה בתיק הזה, זה הוסכם" (עמ' 16 לפרוטוקול מיום 3.7.2014, ש' 11-12). לדברי עו"ד נהרי, "במותב העיקרי נחלוק על עצם הוראת החיקוק, אבל זה לא המקום ולא הזמן". בית משפט קמא ציין, כי בדיקתו הפסיכיאטרית של העורר שוללת התקף פסיכוטי כזה או אחר, ונקבע כי העורר כשיר לעמוד לדין. אשר לתסקיר המעצר, נאמר בו כי אין מקום לשחרר את העורר לחלופת מעצר, שכן הסיכונים הנובעים ממנו להמשך התנהגות בעייתית, אינם מאפשרים את שחרורו מהמעצר. בית משפט קמא הוסיף וקבע, כי יהיה רקעו של המעשה כאשר יהא, אין ספק כי אדם המתנהג באופן זה "מהווה סיכון רב מאוד לסביבתו", ועוד נקבע כי "אין מדובר בסיכון ספציפי כלפי המתלוננת בלבד". לאור האמור, ובהעדר המלצה מטעם שירות המבחן לשחרר את העורר לחלופת מעצר, הורה בית משפט קמא על מעצרו עד לתום ההליכים במשפטו.

הערר על החלטת המעצר

7. בהודעת ערר, שהוגשה על-ידי עו"ד בני נהרי, העלה הסנגור המלומד טענות מטענות שונות הנוגעות לתשתית הראייתית שבידי המאשימה, כאשר לדבריו אין ראיות מספיקות להוכחת כוונתו של העורר לרצוח את אשתו. יצוין, כי כבר

בפתח הדיון בערר הובהר לעו"ד נהרי כי לא תשמע כל טענה הנוגעת לתשתית הראייתית, לנוכח העובדה כי, הן הוא והן בא כוחו הקודם של העורר, עו"ד ירום הלוי, הצהירו כי אין מחלוקת בדבר קיומן של ראיות לכאורה להוכחת האשמה. לאחר שהדברים הובהרו, נטען על-ידי עו"ד נהרי כי שגה בית משפט קמא שעה שקבע כי אין מדובר "במסוכנות נקודתית" מצידו של העורר, שכן ברי כי העורר אינו מסוכן לסביבתו, ואילו את מסוכנותו כלפי המתלוננת ניתן להפיג בדרך של הרחקה ממקום מגוריה והבטחת חלופת מעצר הדוקה. עוד נטען, כי העורר הינו אדם נורמטיבי, שאיבד את עשתונותיו כאשר המתלוננת הודיעה על רצונה להתגרש ממנו, שכן "משפחתו זה עולמו". בהתייחס לתסקיר שירות המבחן, שבו אין המלצה לשחרר את העורר לחלופת מעצר, נטען על-ידי עו"ד נהרי כי תסקיר זה הושפע מהחלטתו הראשונה של כב' השופט מודריק שבה הוא "הטביע את דעתו בצורה נחרצת", והתווה את דרכו של שירות המבחן. בהמשך התקבל תסקיר משלים בעניינו של העורר, שבו ניתן להבחין בשינוי מסוים, שכן העורר מוכן כיום להשתלב בטיפול שיקומי. עו"ד נהרי הוסיף וטען, כי חלופת המעצר שהוצעה על-ידי העורר הינה הדוקה מספיק על מנת לאיין את מסוכנותו, ומכל מקום אין התנגדות מצידו לקבלת תסקיר נוסף ועדכני בעניינו של העורר.

תגובת המשיבה

8. המשיבה, אשר יוצגה על-ידי עו"ד שרית משגב, מבקשת לדחות את הערר, בהצביעה על חומרת מעשיו של העורר ועל רמת מסוכנותו, שעה שבידיים חשופות ביקש, לכאורה, לגרום למותה של רעייתו. לעורר לא היה כל הסבר לפשר מעשיו, דבר המשליך, כך נטען, על רמת מסוכנותו. המשיבה מתנגדת לכל חלופת מעצר, שכן קיים חשש כי הוא ימשיך ויפגע במתלוננת, ועולה מאותו אירוע קשה כי התנהגותו היא בלתי צפויה. המשיבה הפנתה לחוות דעת פסיכיאטרית מיום 15.6.2014 שניתנה בעניינו של העורר, ממנה עולה כי הוא אינו מקבל אחריות על מעשיו, הוא מכחיש כי התכוון לרצוח את אשתו, ולגבי האירועים עצמם טען כי אינו זוכר את שהתרחש. נקבע בחוות הדעת כי בעת ביצוע המעשה העורר לא היה במצב פסיכטי (או דיסוציאטיבי), ועוד נאמר כי תוקפנותו כלפי המתלוננת "פרצה על רקע קווים אישיותיים לא אדפטיביים לתהליך הגירושין".

לאור האמור, התבקשתי לדחות את הערר.

דיון והכרעה

9. נקודת המוצא לדיונו, המעוגנת בחוק המעצרים, היא כי בית המשפט יצווה על מעצרו של נאשם עד לתום ההליכים המשפטיים בעניינו, בהתקיים שלושה תנאים: "קיומן של ראיות לכאורה להוכחת האשמה, קיומה של עילת מעצר והיעדר חלופה ראויה" (בש"פ 5919/12 נחמיאס נ' מדינת ישראל (4.9.2012)).

בעניינו, אין מחלוקת לגבי קיומן של ראיות לכאורה להוכחת האשמה, ואין חולק כי קיימת עילת מעצר, בשל מסוכנותו הרבה של העורר. מסוכנות זו באה לידי ביטוי בניסיונו לשים קץ לחייה של אשתו, לאחר שזו ביקשה לסיים את קשר הנישואין ביניהם, כאשר הוא חונק אותה במו ידיו ואינו מרפה למרות זעקותיה של בתו, אשר אף פגעה בסכין בזרועו, כדי לגרום לו לחדול ממעשיו. רמת המסוכנות מצויה ברף גבוה ביותר, ואיני סבור כי יש לקבל את הטענה לפיה העורר מסוכן רק כלפי המתלוננת, שכן מי שנוהג באופן זה מגלה את אופיו המסוכן ואת חוסר רתיעתו מלבצע מעשים דראסטיים, כאשר הדברים אינם מתנהלים לפי רוחו.

השאלה היחידה הטעונה הכרעה היא, אפוא, האם ניתן להשיג את מטרת המעצר בדרך של חלופה הולמת, כאמור בסעיף 21(ב)(1) לחוק המעצרים. בשלב ראשון, על בית המשפט לבחון את השאלה האם ניתן להשיג את מטרת המעצר באמצעות חלופת מעצר כלשהי "או שמא יש לקבוע כי כל חלופת מעצר לא תסכון, על מנת לאיין את מסוכנותו של העורר" (בש"פ 4187/13 בראז' נ' מדינת ישראל (18.6.2013), וראו גם, בש"פ 3391/13 עווידה נ' מדינת ישראל (20.5.2013); בש"פ 8314/12 ג'עברי נ' מדינת ישראל (27.11.2012)). ככל שבית המשפט מגיע לכלל מסקנה כי כל חלופת מעצר לא תוכל להפיג את מסוכנותו של הנאשם, או את עילת המעצר הקיימת נגדו "אין מקום לבחון חלופת מעצר פרטנית בעניינו של אותו נאשם" (בש"פ 5985/08 אבו ואסל נ' מדינת ישראל (10.7.2008)).

10. מעיון בהחלטתו הראשונה של בית משפט קמא, עולה כי בית המשפט סבר כי זה המקרה בעניינו, וכי כל חלופת מעצר לא תסכון, על מנת להפיג או לאיין את מסוכנותו הגבוהה של העורר. ואולם, בית משפט קמא החליט, חרף השקפתו זו, להפנות את העורר אל שירות המבחן לצורך הכנת תסקיר מעצר בעניינו, בבחינת "אם לא יועיל לא יזיק", כלשונו. מסתבר, כי התסקיר שהוכן בעניינו של העורר, כמו גם התסקיר המשלים, אינם מיטיבים את מצבו של העורר, וזאת בלשון המעטה. בתסקיר הראשון, מיום 13.5.2014, נאמר כי העורר אינו תופס את עצמו כגבר אלים והוא שלל כל צורך בטיפול בתחום האלימות. הוא אינו מסוגל לבחון את הבעייתיות בהתנהגותו, וקיים אצלו קושי "להתמודד עם דחייה ותסכול שנחווים כפגיעה משמעותית בדימוי עצמי". שירות המבחן התרשם כי יש קושי לצפות את התנהגותו של העורר, וקיים סיכון "להתנהגות בעייתית בלתי מותאמת ותוקפנות מצדו, הן כלפי עצמו והן כלפי סביבתו". בנסיבות אלה קבע שירות המבחן כי אין בחלופה שהוצעה על-ידי העורר כדי להפחית את הסיכון הנשקף ממנו, ולפיכך לא הומלץ על שחרורו מהמעצר לחלופה המוצעת. בתסקיר המשלים מיום 2.7.2014, נאמר כי העורר הביע נכונות "ברמה המילולית" להשתלב במסגרת טיפולית סגורה, סביב התנהגותו האלימה. ואולם, "בפער להצהרות אלו" הוא התקשה להתייחס להיבטים האלימים בהתנהגותו המצריכים מעורבות טיפולית. להערכת שירות המבחן לא חל שינוי משמעותי בעמדתו של העורר ובהבנתו את המאפיינים הבעייתיים בהתנהגותו. נקבע, לפיכך, כי קיים קושי לצפות את התנהגותו "וקיימת סבירות להמשך סיכוי להתנהלות בעייתית בלתי מותאמת ותוקפנית" מצידו. לפיכך, אין המלצה לשחררו לחלופת מעצר.

11. הנה כי כן, בית משפט קמא היה מוכן לבחון את האפשרות לשחרר את העורר לחלופת מעצר, בהזמינו שני תסקירי מעצר, אך דרך זו נסתתמה לאור תוכנם של שני התסקירים. יצוין, בהקשר זה, כי אין שחרר לטענתו של עו"ד נהרי כי התסקירים הושפעו מהאמור בהחלטתו הראשונה של בית משפט קמא, וניכר עליהם כי מדובר בבחינה ובהתייחסות מקצועית וחסרת פניות. העורר הותיר רושם שלילי על שירות המבחן, ואני סבור כי כל חלופת מעצר, ובודאי שכך הם פני הדברים לגבי חלופת המעצר המוצעת, לא יהא בהן כדי להפיג את מסוכנותו של העורר, או לצמצם באורח ממשי את הסיכונים הנשקפים ממנו.

לאור האמור, הנני דוחה את הערר.

ניתנה היום, ח' באב התשע"ד (4.8.2014).

שׁוֹפֵט